

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS  
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO  
ĮSTATYMO NR. IX-751 19 STRAIPSNIO PAKEITIMO  
ĮSTATYMO PROJEKTO**

**1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:**

Atsižvelgiant į 2023 m. situaciją Europos Sąjungoje, daugelyje jos šalių narių, ypač kaimyninėse Lietuvos atžvilgiu valstybėse, yra taikomas lengvatinis arba nulinis PVM tarifas vaisiams, daržovėms ir uogoms. Vienos iš jų – Lenkijoje iki 2023 m. sausio 1 d. buvo taikomas lengvatinis 8 proc. PVM tarifas visam maistui kaip būtinajai prekei, o nuo 2023 m. sausio 1 d. dienos šis PVM tarifas yra sumažintas iki 0 proc. Kaimyninėje Latvijoje vaisiams, daržovėms ir uogoms PVM tarifas sumažintas nuo 22 proc. iki 5 proc. Lietuvoje, deja, visiems maisto produktams, tarp jų ir vaisiams, ir daržovėms, ir uogoms taikomas 21 proc. PVM tarifas.

Moksliniais tyrimais įrodyta, kad netinkama, nepalanki sveikatai mityba neigiamai įtakoja gyventojų lėtinių neinfekcinių ligų, tokių kaip kraujotakos sistemos ligos, hipertonija, piktybiniai navikai, cukrinis diabetas ir kitų vystymąsi bei didina gyventojų mirtingumą. Kiekvienos visuomenės svarbiausias uždavinys yra užtikrinti gerą vaikų ir suaugusiųjų sveikatą bei kokybišką gyvenimą. Vaisiai, daržovės, uogos yra svarbi sveikos ir subalansuotos mitybos dalis. Žmogaus sveikata priklauso nuo jo pilnavertės mitybos. Sveikos mitybos piramidės pagrindą sudaro vaisiai, daržovės ir uogos. Sveikatai palanki mityba gali tapti svarbia priemone užtikrinant, kad mažėtų atsvorį turinčių ir nutukusių asmenų skaičius bei rizika atsirasti ir vystytis lėtinėms neinfekcinėms ligoms, todėl įvairių vaisių, daržovių, uogų vartojimas yra vienas iš naudingų ir paprastų būdų, kaip galime pagerinti savo sveikatą ir išvengti daugelio lėtinių neinfekcinių ligų.

Nors Lietuvoje vykdomos įvairios švietėjiškos programos, kurių tikslas – ne tik aiškinti, bet ir įdiegti vaikams ir suaugusiems didesnę supratimą apie daržovių, vaisių ir uogų vartojimo teigiamą poveikį sveikatai bei didinti jų vartojimą kasdieninėje mityboje, tačiau faktinės mitybos tyrimų duomenys vis tiek fiksuoja, kad nepakankamai vartojame daržovių, vaisių ir uogų.

Viena iš nepakankamo vartojimo priežasčių – aukšta vaisių, daržovių ir uogų kaina, kuri atsiliepia šių produktų įperkamumui. Kainų kitimo šuoliai ženkliai mažina gyventojų perkamąją galią, todėl mažesnes pajamas gaunantys Lietuvos gyventojai, pagal statistinius duomenis, vaisių, daržovių, uogų vartoja ženkliai mažiau, negu didesnes pajamas gaunantys.

Siekiant sumažinti vaisių, daržovių ir uogų produktų kainą, paskatinti jų vartojimą, šiuo projektu siūloma nustatyti 5 proc. PVM tarifą šiems produktams.

**2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:**  
Seimo narys Dainius Kėpėnis.

**3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:**

Pagal galiojančią Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. 19 straipsnį, lengvatinis 5 procentų PVM tarifas Lietuvos Respublikos teritorijoje parduodamiems vaisiams, daržovėms ir uogoms netaikomas.

**4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:**

Įstatymo projektu siūloma papildyti Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 19 straipsnio 4 dalį 4 punktu, nustatant lengvatinį 5 proc. PVM tarifą Lietuvos Respublikos teritorijoje parduodamiems vaisiams, daržovėms, uogoms.

Tai sudarys sąlygas žmonėms rinktis palankesnius sveikatai maisto produktus, ikimokyklinio, priešmokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigoms į vaikams tiekiamą meniu įtraukti daugiau sveikesnio maisto. Lengvatinis 5 proc. PVM tarifas vaisiams, daržovėms ir uogoms yra priemonė mažinti maisto piramidės apačioje esančių produktų turinčios dietos dominavimą žmonių mitybos racione ir skatinti sveikų maisto produktų – vaisių, daržovių, uogų ženkliai didesnę vartojimą.

Be to, lengvatinis 5 proc. PVM tarifas padėtų Lietuvos ūkininkams, auginantiems vaisius, daržoves ir uogas lengviau realizuoti savo produkciją.

Taip pat šis PVM tarifo sumažinimas turės teigiamos įperkamumo įtakos gyventojams, šiuo metu susiduriantiems su sunkia ekonomine situacija.

**5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:**

Galimas laikinas lėšų, gaunamų iš PVM, sumažėjimas, tačiau padidėjus vartojimui šie praradimai bus kompensuoti.

**6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:**

Įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

**7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:**

Įstatymas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, pigesnės daržovės, vaisiai ir uogos sudarys palankias sąlygas verslui didinti šių produktų pardavimo apimtį.

**8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:**

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

**9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:**

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių teisės aktų keisti nereikės.

**10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:**

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

**11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:**

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos bei Europos Sąjungos dokumentų nuostatom.

**12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:**

Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliotos institucijos iki šio įstatymo įsigaliojimo turėtų parengti ir patvirtinti būtinus šio įstatymo įgyvendinimui poįstatyminius aktus.

**13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):**

Įstatymui įgyvendinti papildomų lėšų iš biudžeto nereikės.

**14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:**

Negauta.

**15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:**

„Lengvatinis PVM tarifas“; „vaisiai“; „daržovės“; „uogos“;

**16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:**

Nėra.

Teikia  
Seimo narys

Dainius Kepenis